

DOI 10.36074/grail-of-science.15.09.2023.60

ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Звягіна Ганна Олександрівна

канд. філол. наук, доцент кафедри культурології та українознавства,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, Україна

Потоцька Олена Іванівна

канд. біол. наук, доцент,
доцент кафедри гістології, цитології та ембріології
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, Україна

Анотація. Стаття присвячена дистанційній формі освіти та особливостям її використання під час військового стану у медичному університеті. Увага приділена історії питання, перевагам такої форми навчання, а також виділенню двох її основних режимів – синхронному та асинхронному, а також їх відмінностям. Розглянуто технічні засоби навчання, що дозволяють повноцінно забезпечити застосування дистанційної форми.

Ключові слова: дистанційна форма освіти, синхронний режим, асинхронний режим, технічні засоби навчання.

Дистанційну освіту сміливо можна назвати цілком сучасним надбанням педагогіки та техніки, оскільки на її формування безпосередньо вплинув розвиток мультимедійних засобів навчання.

Ідея такого навчання далеко не нова, бо перша історична концепція Distance learning з'явилась ще в 1840 році у Великій Британії. А вже в 1891 році в США при Чиказькому університеті був заснований відділ дистанційного навчання.

Зараз дистанційне навчання включає в себе такі поняття як дистанційна форма здобуття повної загальної середньої освіти та використання такої технології в різних формах здобуття освіти [4].

Довга історія розвитку зумовила різноманітні дефініції та класифікації цього поняття, проте зараз прийнято визначати його як форму навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [1].

Поняття «дистанційне навчання» було сформульоване М. Томпсоном, М. Муром, А. Кларком і Д. Кіганом. При цьому кожен із них виділяв різні аспекти цього методу.

В Україні цим питанням займалися Б. Агранович, О. Адаменко, А. Артюшенко, Х. Беккер, П. Брусиловський, В. Бикова, Г. Кедрова, А. Короткова, Ю. Триус та багато інших. Усі дослідники дійшли до висновку щодо необхідності застосування у такому навчанні інформаційних технологій.

Важко не погодитись, що така освіта має безліч переваг, які вже давно оцінені в багатьох країнах. Серед них: *гнучкість; актуальність; зручність; модульність; економічна ефективність; можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів; інтерактивність; більші можливості контролю якості навчання; відсутність географічних кордонів для здобуття освіти* [2].

Найбільш поширена дистанційна освіта в США, Канаді, Великобританії, Німеччині. У країнах, де кількість населення є найбільшою, (Китай та Індія) працюють мегауніверситети, кількість студентів у яких складає близько 100 тис.

На думку Дж. Деніела, який є спеціалістом у галузі дистанційної освіти, мегауніверситети є найкращими для глобальної системи навчання. Саме такі університети активно використовують дистанційні освітні технології, характеризуються як відкритістю та доступністю освіти, так і високою якістю навчання.

Мегауніверситети мають філії у різних країнах світу – Великобританії, Німеччині, Бельгії, Франції, Швейцарії, Італії, США та ін. З метою підвищення якості освітніх послуг університети об'єднуються в національні та міжнародні консорціуми. За спостереженням аналітичної компанії Ambient Insight найбільший розвиток ринку дистанційної освіти належить Індії (55%), Китаю (50%), Малайзії (40%) [3].

Оголошений 24 лютого в Україні військовий стан обумовив вибір форми навчання, зорієнтованої перш за все на створення безпечних умов для роботи як викладачів, так і студентів. Таким чином, відповідно до статті 571 закону України «Про освіту» здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану в Україні чи окремих її місцевостях були вимушені змінити місце перебування, на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі [4].

Форми дистанційного навчання рекомендовано рядом законодавчих положень: Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), законом України «Про Національну програму інформатизації», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні» та ін.

Саме вони рекомендують два режими навчання – *синхронний* – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відео конференції [1]; *асинхронний* режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо [1].

Тож ВНЗ України з початком впровадження воєнного стану обрали для себе можливу форму навчання залежно від розташування. Ситуація у Запорізькій області, де функціонує Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, залишалась від початку нестабільною, тож протягом усього періоду була використана дистанційна форма з поєднанням синхронного та асинхронного режиму.

При цьому асинхронний режим використовувався тими студентами, які перебували на окупованих територіях або за кордоном, у країнах, що мають велику різницю у часі з Україною. Для викладачів можливим був лише синхронний режим з повною візуалізацією завдяки використанню камери.

Форми і методи дистанційного навчання були напрацьовані викладачами ще під час пандемії коронавірусу, проте під час військового стану необхідно було їх адаптувати до поточної ситуації для надання повноцінних освітніх послуг, не зважаючи на складну ситуацію.

Обрана на початку пандемії платформа MS Teams добре зарекомендувала себе і була обрана базовою для навчання. Надаючи широкі можливості роботи, які постійно доповнюються, вона дає можливість додатково використовувати інші додаткові програми.

Забезпеченню дистанційної форми навчання сприяють ті сучасні технології, які використовує наш університет. Наприклад, анатомічний стіл Anatomage, який дозволяє вивчати будову тіла людини в 3D форматі із застосуванням клінічних випадків обстеження пацієнтів. Окрім безпосередньої демонстрації його, зображення можна також транслювати на великий екран.

Для вивчення анатомії на 1-2 курсі у дистанційному навчанні також можна використовувати віртуальну реальність завдяки окулярам 3D Ogranon Anatomy VR. Ця технологія представлена інтерактивним анатомічним атласом, який містить 15 систем тіла людини і підсилена модулем рухів людини з анімацією суглобів і кісток.

Надзвичайно широкі можливості дає симулятор віртуальних лабораторій «Labster». Платформа містить понад 300 сценаріїв симуляцій з різних навчальних дисциплін та 50 навчальних відео. Тож викладач може створити невеликий курс-сценарій, що містить теоретичні відомості, відеоінструкцію з виконання, алгоритм дій, які має виконати студент у віртуальній 3D-лабораторії для успішного виконання завдання, та декілька тестових запитань для перевірки засвоєння теми симуляції.

Ще у 2018 році було відкрито міжкафедральний тренінговий центр на базі університету. У ньому розташовані декілька підрозділів, серед них: акушерства та гінекології; педіатрії та неонатології; реанімаційний; госпітальний; функціональної діагностики з віртуальним симулятором пацієнта Body Interact; медицини катастроф з 3D-кімнатою симуляції стихійного лиха, катастрофи чи бойових дій.

Однак, якою б досконалою не була техніка, дистанційне навчання вимагає ще більше уваги і роботи викладача з групою для організації роботи, відбору поточних та ітогових завдань, налагодження самостійної роботи. І, зрештою, психологічної допомоги, оскільки перебування у стресовій ситуації впливає на психологічний стан учасників освітнього процесу.

Отже, використання дистанційної форми освіти у навчальному процесі є вже явищем усталеним. Безумовно, він вимагає технічної організованості, хоча б мінімальної наявності техніки та стабільного інтернету, ще більше потрібна самоорганізованість та дисциплінованість з боку студентів.

Під час військового стану, коли немає альтернативи дистанційній освіті для багатьох ВНЗ, розташованих на потенційно небезпечних територіях, досвід такої роботи стане у нагоді у подальшій роботі, оскільки дає можливість відпрацювати форми і методи як синхронного, так і асинхронного навчання.

Список використаних джерел:

- [1] *Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115.* (2020). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
- [2] Постоюк, Н. (2020) Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів закладів вищої освіти. *Вісник київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка*, (2(12), 47-50.
- [3] Adkins, S. (2011) Worldwide Learning Market Executive Overview 2010-2015 Forecast and Analysis. Retrieved from <http://www.ambientinsight.com/Resources/Documents/Ambient-Insight-2010-2015-Worldwide-eLearning-Market-Executive-Overview.pdf>.
- [4] *Закон України «Про освіту»: редакція від 6.04.2022 року.* (2022). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.